

Posudek oponentky disertační práce

Uchazeč	Mgr. Jan Hynek
Pracoviště	Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Obor doktorského studia	Pedagogická psychologie
Disertační práce	Nevhodné chování učitele
Oponentka	doc. Mgr. Lenka Sokolová, PhD.
Pracoviště oponentky	Univerzita Komenského v Bratislavě, Fakulta sociálních a ekonomických věd, Ústav aplikované psychologie

Aktuálnost tématu disertační práce

Téma výchovného působení učitele na žáky je aktuální a současně citlivé. V současné době je pozornost nejen odborníků ale i široké veřejnosti často zaměřena na různá osobní a profesní selhání učitelů, tyto jsou však spíše komentovány a hodnoceny, než hlouběji zkoumány. Proto shledávám téma disertační práce cílené na nevhodné chování učitele jako vysoce aktuální a přínosné pro rozvoj pedagogické psychologie.

Přístup k řešení disertační práce

Disertační práce je standardně členěna, přičemž autor v teoretickém úvodu vymezuje pojem nevhodného chování učitele a přístupy k jeho klasifikaci. Dále pak analyzuje šest teoretických konceptů, které mohou sloužit jako východisko chápání a konceptualizace problému nevhodného chování učitele. Tyto teoretické přístupy pokládám za vhodně zvolené ve vztahu k tématu samotnému i v souvislosti s dále zvolenou metodologií výzkumu. Ve druhé kapitole teoretické části disertační práce autor představil analýzu mediálního diskurzu nevhodného chování učitele v sedmi zemích Evropy. Tuto analýzu pokládám za mimořádně užitečný přínos práce, protože nabízí konkrétní případy a příklady nevhodného chování učitelů, způsob, jakým jsou tyto případy v praxi řešeny i jak jsou veřejnosti komunikovány, a tím autor dokládá potřebu dalšího zkoumání tohoto problému.

Empirickou část tvoří tři samostatné výzkumné studie s odlišným výzkumným plánem. Jednotlivé studie jsou jasně strukturované, obsahují informace o výzkumných metodách, postupu a výsledcích, přičemž se všechny jednoznačně vztahují k ústředním výzkumným otázkám a tématu nevhodného chování učitele.

Použitá metodologie

Autor zvolil smíšený výzkumný plán složený ze tří samostatných, ale obsahově provázaných výzkumných studií. V první studii explorativně zkoumá pohled 12 pedagogů na problém nevhodného chování učitele a identifikuje různé kategorie tohoto chování. Ve druhé deskriptivní explorační studii autor použil dotazník vlastní konstrukce a zjišťoval, jaké jsou zkušenosti studentů a studentek učitelství s projevy nevhodného chování učitelů na základní a střední škole. Zde autor provedl detailní psychometrickou a položkovou analýzu nástroje. V další části studie pak porovnává projevy nevhodného chování učitelů na základních a středních školách a vztahuje výsledky explorativní analýzy k dalším proměnným jako pohlaví, velikost základní školy, typ střední školy a vybrané osobnostní charakteristiky respondenta. Statistické zpracování této studie odpovídá standardům, oceňuji precizní a přehledně strukturované zpracování této části výzkumu. Poslední studie je zaměřena na výzkumnou otázku: Jak vypadá průběh nevhodného chování učitele? Zde autor postupoval kvalitativně a analyzoval 79 kazuistik konkrétních případů nevhodného chování učitele metodou situační analýzy. Osobně tuto studii považuji za nejpřínosnější část práce, protože zachytila nejen samotných výskyt a interpretaci chování učitelů, ale také jeho dynamiku, vývoj v čase a způsoby, jakými školy přistupují k řešení problematického chování učitelů.

Analýza dosažených výsledků

Disertační práce přináší originální výsledky, které objasňují podstatu problému nevhodného chování učitele. Smíšený výzkumný design umožňuje na výsledky nahlížet z různých úhlů od výskytu chování až k analýze dynamiky tohoto chování. Určitým limitem generalizace zjištění je specifický vzorek studentů učitelství ve druhé studii, kteří mohou na nevhodné chování učitele v kontextu výběru svého studijního oboru nahlížet jinak než obecná populace. Zde by stálo za úvahu srovnat odpovědi např. se studenty jiných vysokoškolských oborů.

Uplatnitelnost výsledků pro rozvoj oboru a praxi

Zjištění prezentovaná v disertační práci nabízí mnoho otázek pro další navazující výzkum, ale také přímou aplikaci ve školním prostředí, a to jak na úrovni povědomí o citlivém tématu nevhodného chování učitelů, tak v rovině nastavování procesů ve školách, které mohou přispět k prevenci či intervenci v případech výskytu podobných forem chování.

Formální a jazyková stránka práce

Práce je přehledně strukturovaná, bez závažných formálních či jazykových nedostatků. Autor uvádí 102 vědeckých zdrojů, které jsou v textu i v seznamu literatury korektně citovány. Tabulky a grafy jsou přehledné a vhodně doplňují text.

Otázky oponentky k obhajobě disertační práce

- *V použitém dotazníku je položka 8 „Setkal jsem se s učitelkou/učitelem, který... byl tak trapný, že nám ho bylo líto.“ Vysvětlete, prosím, jak se tato položka vztahuje k nevhodnému chování učitele a proč byla do nástroje zařazena. Uvažoval jste v procesu tvorby nástroje nad použitím např. kognitivního interview a ověření porozumění této položky participanty?*
- *Výzkumným souborem dotazníkové studie jsou studenti a studenti vysokoškolského studia učitelství. V čem vidíte výhody a limity retrospektivního reportování zkušeností s nevhodným chováním učitele?*
- *Jak byste Vaše zjištění přenesl do přípravy budoucích učitelů, resp. školních psychologů?*

Závěr

Předkládaná práce přináší nová zjištění, která přispívají k rozvoji oboru pedagogické psychologie. Autor prokázal schopnost propojit teoretická východiska a data kvalitativní i kvantitativní povahy ve smysluplný a koherentní celek. Disertační práce Mgr. Jana Hynka *Nevhodné chování učitele* **splňuje** požadavky standardně kladené na disertační práce v oboru Pedagogická psychologie. Práci doporučuji k obhajobě s výborným hodnocením a po úspěšné obhajobě práce navrhuji udělení vědecko-pedagogického titulu *Philosophiae doctor* (PhD.) v oboru Pedagogická psychologie.

V Bratislavě, dne 31. května 2023



.....
doc. Mgr. Lenka Sokolová, PhD.